

Chapter: 7

प्र.1 रिकाम्या जागी दिलेल्या पर्यायांपैकी यर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा. (4)

- 1) 20 मजूर एक भिंत 12 दिवसात पूर्ण करतात तर 16 मजूरांना ती भिंत पूर्ण करण्यास किती दिवस लागतील?
अ. 5 दिवस   ब. 10 दिवस   क. 15 दिवस   ड. 20 दिवस

Ans. पर्याय क

- 2) एक बस 5 तासात 210 km अंतर कापते, तर ती 546 km अंतर ..... तासात कापेल.
अ. 13 तास   ब. 12 तास   क. 12.5 तास   ड. यापैकी नाही

Ans. पर्याय अ

- iii) वाहनांची रहदारी कमी असलेल्या सपाट सरळ रस्त्यावर वाहनाने वापरलेले पेट्रोल त्याने कापलेल्या अंतराशी समानुपाती असते.
अ. सत्य   ब. असत्य

Ans. पर्याय अ

iv)

जर $m \propto n$. $m = 30$ तेव्हा $n = 5$ तर चलनाचा स्थिरांक काढा.

- अ. $k = 5$ ब. $k = 6$ क. $k = 10$ ड. $k = 15$

Ans. पर्याय ब

प्र. ३ पुढील उदाहरणे सोडवा

- i) y हे x च्या वर्गमुळाच्या समचलनात बदलते आणि जेव्हा $x = 16$ तेव्हा $y = 24$ तर चलनाचा स्थिरांक काढा. व चलनाचे समीकरण लिहा.

Ans. y हे x च्या वर्गमुळाच्या समचलनात बदलते.

$$\therefore y \propto \sqrt{x}$$

$$\therefore \frac{y}{\sqrt{x}} = k \quad \dots (k \text{ स्थिरांक})$$

$$\therefore k = \frac{y}{\sqrt{x}}$$

$$= \frac{24}{\sqrt{16}} \quad \dots (x = 16, y = 24)$$

$$= \frac{24}{4}$$

$$= 6$$

$$\text{चलनाचा स्थिरांक} = \boxed{6}$$

$$\text{चलनाचे समीकरण } \frac{y}{\sqrt{x}} = 6$$

$$\therefore \boxed{y = 6\sqrt{x}}$$

ii)

$x \propto \frac{1}{\sqrt{y}}$ आणि $x = 40$ असतांना $y = 16$ तर $x = 10$ तेव्हा y किती?

Ans.

$$x \propto \frac{1}{\sqrt{y}}$$

$$\therefore x \times \sqrt{y} = k \quad \dots k \text{ स्थिरांक}$$

$$\therefore k = x \times \sqrt{y} = 40 \times \sqrt{16} \dots x = 40, y = 16$$

$$\therefore k = 40 \times 4 = 160$$

$$\therefore x \times \sqrt{y} = 160 \quad \dots \text{चलनाचे समीकरण}$$

$$\therefore 10 \times \sqrt{y} = 160 \quad \dots x = 10$$

$$\therefore \sqrt{y} = \frac{160}{10}$$

$$\therefore \sqrt{y} = 16$$

$$\therefore y = 256$$

$$\boxed{y = 256}$$

iii) x आणि y या राशींमध्ये व्यस्त चलन आहे. $x = 15$ तेव्हा $y = 10$ असते तर $x = 20$ असतांना $y =$ किती?

Ans.

$$x \propto \frac{1}{y}$$

$$\therefore xy = k \quad \dots (k \text{ स्थिरांक})$$

$$x = 15 \text{ तेव्हा } y = 10$$

$$\therefore k = xy = 15 \times 10$$

$$\therefore k = 150$$

$$\therefore \text{चलनाचा स्थिरांक } \boxed{k = 150}$$

चलनाचे समीकरण $xy = 150$ जेव्हा $x = 20$ तेव्हा $y = ?$

$$\therefore xy = 150$$

$$\therefore 20 \times y = 150$$

$$\therefore y = \frac{150}{20}$$

$$\therefore y = 7.5$$

$$\boxed{y = 7.5}$$

iv)

जर $m \propto n$ आणि $m = 154$ असतांना $n = 7$, तर $n = 14$ असतांना m ची किंमत काढा.

Ans.

$$m \propto n$$

$$\therefore \frac{m}{n} = k$$

$$\therefore \frac{154}{7} = k$$

$$\therefore k = 22$$

.... I

$$\frac{m}{n} = k$$

$$\therefore \frac{m}{14} = 22$$

$$\therefore m = 22 \times 14$$

$$= 308$$

$$\therefore n = 14 \text{ असतांना } m = \boxed{308}$$

प्र.4 पुढील उदाहरणे सोडवा.

(4)

प्र.4

(4)

$z \propto \frac{1}{w}$; जेव्हा $z = 2.5$ तेव्हा $w = 24$ तर चलनाचा स्थिरांक व चलनाचे समीकरण लिहा.

$$z \propto \frac{1}{w}$$

$$\therefore zw = k \quad \dots (k \text{ स्थिरांक})$$

$$z = 2.5 \text{ तेव्हा } w = 24$$

$$\therefore \text{चलनाचे स्थिरांक} - k = 2.5 \times 24 = 60$$

$$\therefore \text{चलनाचे समीकरण} - zw = 60$$

$$\text{चलनाचा स्थिरांक} - k = 60$$

